

YAYIN TANITIM

Emine TUĞCU*

(*Türk Edebiyatı Tarihi*, Editörler: Talât S. Halman, Osman Horata, Mehmet Kalpaklı, Yakup Çelik, Ramazan Korkmaz, Öcal Oğuz, Nurettin Demir, Ankara KTB Yay., 4 cilt

Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Bilkent Üniversitesi'nce ortaklaşa hazırlanan dört ciltlik *Türk Edebiyatı Tarihi* geçtiğimiz ay yayımlandı. Türk edebiyat tarihi yazımında bu eser, farklı üniversitelerde ve kurumlarda çalışan sosyal bilimcileri buluşturmasıyla bir ilki oluşturmaktadır. Eserin editörlüğünü Bilkent Üniversitesi'nden Talât Sait Halman (genel editör), Hacettepe Üniversitesi'nden Osman Horata (genel editör yardımcısı), Bilkent Üniversitesi'nden Mehmet Kalpaklı (Eski Edebiyat), Başkent Üniversitesi'nden Yakup Çelik ve Fırat Üniversitesi'nden Ramazan Korkmaz (Yeni Edebiyat), Gazi Üniversitesi'nden Öcal Oğuz (Halk Edebiyatı) ve Başkent Üniversitesi'nden Nurettin Demir (Dil) üstlenmiş. Şimdiye kadar yazılmış edebiyat tarihlerindeki boşluğu doldurmayı hedefleyen *Türk Edebiyatı Tarihi*'nin amacını Talat S. Halman, sunuş yazısında şu sözlerle ortaya koymaktadır:

'Bu uzun ömürlü, geniş kapsamlı, çok çeşitli edebiyatın doğuşundan günümüze kadar serüvenini inceleyen bir tarih çalışması zorunlu olmuştu. XIX. yüzyıl sonlarından beri bu konuda değişik açılardan başarılı birçok eser yayımlandığı doğrudur. Bunların çoğu öncü ve özgün, daha sonrakilerin bazıları da birbirinin tekrarı gibiydi. Hemen hepsinin belirgin yanı, edebiyatı *anlatmaktan* pek öteye geçmemesiydi. Oysa artık gerekli olan, Türk edebiyatını yorumsal, eleştirel yöntemlerle değerlendirmektir (17).'

Bu çalışmaya yurt içi ve yurt dışından kendi sahasında uzman 89 yazar, 127 yazıyla katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla *Türk Edebiyatı Tarihi*'nde yer alan makalelerin üslup ve içerik bakımından aynı standartta olmadığı görülecektir. Bu noktadan hareketle Halman, kolektif çalışmaların zorluğu üzerinde durarak, bu çalışmada üslup birliğine gidilmediğini, her yazarın estetik tercihlerine, tarih ve kültürle ilişkili yargılarına müdahale edilmeksizin saygı gösterildiğini belirtmektedir (18). Halman'ın şu sözleri, hazırlanan eserin dili hakkında gereken ipuçlarını da vermektedir:

Kurul, elbette, tutarlı bir redaksiyon sağlamak için elinden geleni yaptı ama, üslup birliğine yönelmedi. Eski ve yeni kelimeler ve terimler bakımından da yazarların

* Başkent Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / ANKARA, e-posta: etugcu@baskent.edu.tr

tercihlerine bağlı kalındı. Dolayısıyla elinizdeki metinde 'öykü' de vardır, 'hikâye'de; 'bedii' de, 'estetik' de; "mühim" de "önemli" de" (18)

Bu yönüyle *Türk Edebiyatı Tarihi*, bireysel çabalarla hazırlanan daha önceki edebiyat tarihlerinden farklı olarak tek bir bakış açısından uzak; Türk edebiyatının oluşumunu yorumsal, eleştirel yöntemlerle değerlendirmeyi amaçlamakta ve olay tarihçiliğinin yerine eleştirel yöntemi hedef almaktadır. Ancak bunu ne kertede başardığı ya da bu yöntemin başarısının tüm makaleler için ne derecede geçerli olduğu, okurun ve eleştirmenlerin takdirini ve "yapıcı eleştirilerini" bekliyor.

Editörlerin *Sunuş* yazısında eserin kuramsal temelini; biçimi göz ardı etmeden, metni bağlamı içerisinde yorumlamayı amaçlayan "Yeni Tarihselcilik" anlayışına dayandığı ise şu şekilde belirtilir:

"Yeni Tarihselcilik" [...] *Türk Edebiyatı Tarihi*'nin kurgulanmasında göz önünde bulundurduğumuz bir yöntem olmuş; edebî olgu, tarihî, sosyal ve metinler arası ilişkiler bağlamı içinde yorumlanmaya, edebî gelişimin ardında yatan temel dinamikler belirlenmeye çalışılmıştır. Buna karşılık, yöntem konusunda bölümlerin kendine özgü yönleri de belirleyici bir rol oynamıştır (22)."

Editörlerin ifadesiyle "eserde Türk edebiyatının gelişimini, ayrıntılardan uzak, yoğunluklu bir şekilde verebilmek amaçlanmıştır" (22). Ancak editörlerin bu ifadesi, yani ayrıntıdan uzak bir şekilde Türk edebiyatının gelişiminin ortaya konabileceği inancı, bu çalışmayı ancak var olan diğer edebiyat tarihlerine yaklaştıracaktır. Çünkü daha önce edebiyat tarihlerinden "dışlanmış", üzerinde çalışılmaya "layık" görülmemiş eserlerin de irdelenmesi, Türk edebiyat tarihçiliğinde üzerinde düşünülmesi gereken bir "sorun" olarak varlığını hâlâ sürdürüyor görünmektedir. Editörlerin bu açıklamasına karşın, esere baktığımızda ayrıntılar üzerinden yoruma dayanan bazı makalelerin de projede yer alması bu açıdan bir çelişki olarak değil, Türk edebiyat tarihçiliği açısından sevindirici bir gelişme olarak yorumlanmalıdır. *Türk Edebiyatı Tarihi*'nin. ilk cildi, başlangıcından İstanbul'un fethine kadar olan Türk tarihinin siyasi ve kültürel hayatın şekillenmesinde önemli olan dönemlere, ikinci cildi 1453 yılından Tanzimat'a uzanmaktadır. Diğer ciltlere göre "daha az" kapsamlı görünen üçüncü ciltte 1860'tan 1923 yılına kadar olan süreç değerlendirilmekte ve son cilt ise, Cumhuriyet'in ilanından XXI. yüzyıla, yani günümüze kadar ulaşan dönemin edebiyatını ve ayrıca Balkanlar ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Irak Türkmen edebiyatını konu edinmektedir. Böylelikle yaşayan edebiyat hakkında ve komşu ülkelerdeki Türkçe edebiyat konusunda da okurun fikir sahibi olması hedeflenmiş görünmektedir.

Dördüncü ciltte yer alan "Kronoloji"de, kültürel hayatın şekillenmesinde etkili olan sosyal ve siyasi olaylara değinilmiştir. Yine eserin son cildinde yer alan, Türk edebiyatıyla ilgili temel kaynakların bir arada verildiği "Genel Kaynakça", makale yazarlarının kısa biyografilerini içeren "Yazarlar-Editörler" ve eser-yazar adlarından oluşan "Dizin" bölümleri, hazırlanan ürünün eksiksiz olmasında önemli bir katkı sağlıyor. Şimdiye kadar onlarca prestij kitabın ve katalog çalışmasının tasarımına imza

atan Ersu Pekin'in şık ve sade tasarımı ise, büyük ve sabırlı bir çalışma gerektiren bu eserin başarısını görsel açıdan da ispatlamaktadır. Ancak bazı yazılarda, özellikle de birinci ciltte "erken dönem" bölümünde yer alan dil içerikli makalelerdeki font hataları da gözden kaçmıyor. Daha sonraki basımlarda okurlardan gelecek "yapıcı eleştiriler" doğrultusunda bu eksikliklerin giderileceği de editörler tarafından belirtilmektedir.

